

מידור
אזור אליהו

על פי נוסח הנרי"א

ברוך זגלידז

סידור
אזור אליהו

על פי נוסח הגר"א

ערך וההדיר
על פי כתבי הגר"א ותלמידיו
הרב יהושע כהן זצ"ל

ועל ידו
ישעיהו וינוגרד

מקורות והערות
על ידי
דוד כהן

"כרם אליהו" - ירושלים ה'תשנ"ח
(שנת המאתיים לפטירת הגר"א זצ"ל)

פ ת ח ד ב ר

בין סידורי התפילה של עדות ישראל מתייחד לו נוסח הגר"א כסידור, שלהלכה ולמעשה, טרם נערך וטרם נחתם.

כמה מן הנוסחים האחרים של סידור התפילות מיוחסים לחכמים שערכו אותם בעצמם או שקבעו את תבניתם ומתוך כך נקשר שמם באותו הנוסח. לא כך הוא סידור הגר"א. רבנו אליהו לא הותיר אחריו, בדפוס, סידור. כשם שרוב תורתו שהגיעה אלינו, באה מפיהם של בניו ותלמידיו ומכתביהם, כך גם סידורי התפילה, הנושאים את שמו של גאון ישראל רבנו אליהו מוילנא, נערכו בידי אחרים.

העורכים והמהדירים פעלו לקבוע את הנוסח לפי מה שכבר התפרסם בשם הגר"א, לאחר הסתלקותו, ובכלל זה ביאורי הגר"א לשו"ע ופסקיו, ספר "מעשה רב", ועוד ספרי ליקוטים, הנהגות תלמידי הגר"א מחדשי הישוב היהודי בארץ ישראל וכן על סמך מסורות שנמסרו מדור לדור.

אלא שגם לאחר שהמהדירים והעורכים ביררו את נוסח הגר"א בתפילה ובברכות, כפי שידם העלתה, הם לא שינו בכל מקום את הנוסח שבסידור, ובהרבה מקומות הותירו על הדף את נוסח אשכנז המקובל אך צירפו לו בהערות או בהגהות את דיוקיו של הגר"א. על כן נוסח הגר"א כפי שהוא עולה מתוך הסידורים, שקדמו לסידור שלפנינו, אינו נוסח סדור ומבורר ולעתים הסידורים הללו נבדלים זה מזה בכמה פרטים.

לפיכך, "אזור אליהו" הוא סידור התפילות והברכות הראשון שכל כולו נעשה מלכתחילה לשם סידור הגר"א. הוא נערך וסודר במיוחד לפי כל פסקי הגר"א ועל פי הדיוקים שקיבלום גדולי ישראל כמסורת הגר"א. שיטת הגר"א בברכות, בתפילות, במנהגים ובקריאת התורה מובאת ב"אזור אליהו" כעיקרה של התפילה, ונוסח המבורר, ולא כהגהות או כגירסא אחת מני רבות. ועל כן אפשר להחשיבו כקרוב ביותר לנוסח הראוי להיות מכונה נוסח הגר"א.

בבירור הנוסח ומתכונתו בא לידי סיכום ב"אזור אליהו" מאמץ של דורות לרדת לעומק כוונתו של הגר"א בתפילתו ולהביא לציבור כלי מתוקן המחזיק את הברכה. ואולם אין הוא חותם את הנוסח ועוד נותר מקום לדייק ולברר ולנפות את "הסולת" המבוררת והנקיה הזאת.

שנים רבות הגה הרב יהושע בר' ישראל הכהן בעריכת הסידור "אזור אליהו" ולעת זקנותו עסק בו.

הרב יהושע הכהן היה בבחרותו מבכירי הלומדים בישיבת חברון בירושלים ובבגרותו

מנקיי הדעת שבעיר הקודש, כל ימיו שימש מורה לילדי ישראל והרביץ תורה ברבים בשיעורים.

כנצר למשפחה המתייחסת לתלמידי הגר"א, מן העולים ארצה לפני דורות וכמי שאחד מאבות אבותיו (רבי אריה ליב ברבי משה הכהן הנזכר בספר "תוספת מעשה רב") היה הכהן שהגר"א סמך עליו בענייני כהונה, היה נוסח הגר"א שגור על פיו מינקותו וכל הליכותיו עפ"י מנהגי הגר"א ופסקיו.

הרב יהושע הכהן ביקש לזכות את הרבים בסידור הגר"א, עם נוסח מבורר, במהדורה מתוקנת ויפה ובמתכונת שהמתפלל ירוץ בה ולא יתעכב לברר את הנוסח או את פשרו. הוא התייעץ עם רבנים וגדולי תורה וירד בעזרתם לאמתו של הנוסח. הוא אף קבע את שמו של הסידור "אזור אליהו", שהוא נוטריקון של המשפט אֶזֶן וחקר רבי אליהו.

הרב יהושע הכהן מצא לעצמו שותף נאמן בר' ישעיהו וינוגרד ונסתייע בקרובו ר' נח בן ר' אליהו שטארק מניו-ג'רסי, ארה"ב (נכד הרב אליהו נח הלפרין הי"ד מצאצאי הגר"א). אלא, שלא זכה העורך והמהדיר להשלים את משאת נפשו ובעיצומה של מלאכת הקודש חלה ובערב פסח תשנ"ו נסתלק לבית עולמו.

ר' ישעיהו וינוגרד יבדל"א קיבל על עצמו להמשיך במלאכת עריכת הסידור והבאתו לדפוס, והוא הסתייע גם בצאצאי המהדיר בתו תמר ובעלה ישעיהו רוט ובנו פנחס הכהן.

הרב דוד כהן נ"י הוסיף לסידור הערות, הבהרות ומקורות.

הסידור "אזור אליהו" יוצא לאור בשנת המאתיים להסתלקותו של רבינו אליהו מווילנא, בירושלים, אליה נשא את נפשו אך אליה לא הגיע. ויהיה גם הסידור הזה, כפי שחשב וביקש המהדיר, מצבת עולם לגדולת הגאון וציון לנפש העורך והמהדיר רבי יהושע כהן ז"ל ואשת נעוריו שושנה ז"ל, בת הרב אליהו נח הלפרין הי"ד מאורלא, מצאצאי הגר"א.